

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

Сучасні тренди розвитку бібліотеки ЗВО
цифрової епохи в структурі інформаційного
забезпечення навчального процесу, наукової та
дослідницької діяльності ЗВО

Всеукраїнська науково-практична конференція

PROMOTING THE PRINCIPLES OF ACADEMIC INTEGRITY IN THE
MEDICAL UNIVERSITY: A COLLABORATION BETWEEN THE LIBRARY AND
THE ACADEMIC COMMUNITY

Abstract: This paper presents the experience of the Scientific Library of the Kharkiv National Medical University in cooperation with the academic community of the university to promote the principles of academic integrity, identifies key positions of the library in the system of quality assurance of higher medical education on the basis of honest academic practices.

Keywords: academic integrity, medical university, library of a higher education institution, academic community.

Киричок И. В.,

директор Научной библиотеки

Харьковский национальный медицинский университет,

г. Харьков, проспект Науки, 4, тел. 705 07 21

iv.kyrychok@knmu.edu.ua

ORCID ID 0000-0002-0505-5364

ПРОДВИЖЕНИЕ ПРИНЦИПОВ АКАДЕМИЧЕСКОЙ ДОБРОЧЕСТНОСТИ В
МЕДИЦИНСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ: КОЛАБОРАЦИЯ БИБЛИОТЕКИ И
АКАДЕМИЧЕСКОГО ОБЩЕСТВА

Аннотация: В работе представлен опыт Научной библиотеки Харьковского национального медицинского университета в сотрудничестве с академическим сообществом вуза по продвижению принципов академической добротности, определены ключевые позиции библиотеки в системе обеспечения качества высшего медицинского образования на основе честных академических практик.

Ключевые слова: академическая добротность, медицинский университет, библиотека вуза, академическое сообщество.

Корольова Т. Д.,

завідуюча Електронним читальним залом

Наукової бібліотеки,

Національний університет кораблебудування

імені адмірала Макарова,

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

Сучасні тренди розвитку бібліотеки ЗВО
цифрової епохи в структурі інформаційного
забезпечення навчального процесу, наукової та
дослідницької діяльності ЗВО

Всеукраїнська науково-практична конференція

Україна, м. Миколаїв, 54007,

проспект Героїв України, 9

tetyana.korolova@nuos.edu.ua

ORCID 0000-0001-8066-6141

ResearcherID U-1773-2017

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАПОРУКА ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Анотація Підкреслена взаємозалежність між формуванням інформаційної компетентності студентів та підвищенням рівня культури академічної доброчесності в закладах вищої освіти (ЗВО).

Розкрита роль та можливості Наукової бібліотеки НУК ім. адм. Макарова у створенні такого інформаційного простору, у якому дотримання норм академічної доброчесності є однією з базових засад і безперечною цінністю. Розглянуто комплекси заходів і форми роботи бібліотеки з формування інформаційної компетентності здобувачів вищої освіти усіх ступенів: від студентів, молодих науковців до науково-педагогічних працівників.

Ключові слова: інформаційна компетентність, здобувачі вищої освіти, академічна доброчесність, бібліотека, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

У сучасному світі інформаційних технологій динамічний ринок праці диктує жорсткі вимоги до представників різних професій, які, окрім необхідних професійних компетенцій, повинні володіти універсальними вміннями та навичками [1]. Здобуття цих універсальних знань, вмінь та особистісних якостей передбачає формування інформаційної компетентності. Серед науковців немає однастайності у трактуванні такого багатоаспектного поняття. Визначення цього терміну базується на розумінні, що інформаційна компетентність є насамперед комплексом знань, умінь, навичок, досвіду, ставлень, цінностей та особистих якостей, які спрямовані на ефективне та раціональне використання інформаційно-комунікаційних і комп'ютерних технологій, пошук, аналіз та критичне осмислення інформації, опанування раціональних прийомів роботи з різними видами та джерелами

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

Сучасні тренди розвитку бібліотеки ЗВО цифрової епохи в структурі інформаційного забезпечення навчального процесу, наукової та дослідницької діяльності ЗВО

Всеукраїнська науково-практична конференція

інформації для виконання різноманітних завдань в усіх сферах життя й упевненого орієнтування в інформаційному просторі [3].

Проводячи соціологічні дослідження, постійно працюючи зі студентами, можемо лише підтвердити висновки науковців, про те що, на жаль, здобувачі вищої освіти володіють досить обмеженим комплексом умінь та навичок орієнтування в розгалужених інформаційних потоках [3]. Під час навчального процесу труднощі виявляються вже під час підготовки перших письмових робіт: рефератів, курсових, наукових статей. Стає очевидним, що без формування комплексу інформаційних компетентностей, який потрібен абітурієнтам на момент вступу до ЗВО, і який з часом вони будуть удосконалювати і здобувати нові знання, процес навчання буде не можливий.

Недостатній рівень інформаційної культури та базових вмінь і навичок коректної роботи з інформацією часто призводить до порушення здобувачами норм академічної доброчесності, що набуває ознак системності та масштабності і становить загрозу формування суспільства, лояльного до вчинення плагіату.

Недооцінювання важливості інформаційної культури та грамотності може призвести до того, що доведеться спрямовувати усі зусилля на боротьбу із плагіатом у студентських і наукових роботах, замість того, щоб навчати дотримання основ академічного письма та норм академічної доброчесності.

У цій сфері саме бібліотека ЗВО є найбільш ефективним інструментом, що має потужний потенціал. Вона є не лише підґрунтям освітньої діяльності та наукових досліджень, а й інформаційною базою забезпечення дотримання інформаційної культури, академічної доброчесності та етики в університетському середовищі.

Для Наукової бібліотеки НУК ім. адм. Макарова формування інформаційної компетентності та стійких практик академічної культури зовсім не новий напрямок роботи, а, насамперед, довготривала постійнодіюча програма, що має певні засади. Як інформаційний осередок університету бібліотека постійно вивчає інформаційні потреби і проводить роботу з формування інформаційної компетентності здобувачів вищої освіти усіх ступенів: від студентів, молодих науковців до науково-педагогічних працівників.

Вже майже 20 років як наша бібліотека впроваджує курс "Основи інформаційної культури", мета якого – навчити здобувачів освіти стратегії інформаційного пошуку, відбору, оцінки та цитування наукової інформації. Структура курсу є динамічною. Вона постійно доповнюється новими темами, поняттями, що є наслідком якісних трансформацій інформаційного середовища і змін у сфері освіти.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

Сучасні тренди розвитку бібліотеки ЗВО цифрової епохи в структурі інформаційного забезпечення навчального процесу, наукової та дослідницької діяльності ЗВО

Всеукраїнська науково-практична конференція

У формуванні інформаційної компетентності здобувачів вищої освіти, яка тісно пов'язана із компетенціями з академічної доброчесності, бібліотека втілює у свою діяльність такі ключові завдання, як: сприяння формуванню та удосконаленню здатності ефективно здійснювати пошук інформації з використанням різних інформаційних джерел та БД; критично осмислювати інформацію, оцінювати її достовірність, актуальність та релевантність, систематизувати інформацію та створювати на її основі нові ідеї та знання; вміння оформлювати запозичені з інших джерел думки, ідеї, відомості відповідно до вимог оформлення цитування та посилань; вміння користуватися засобами інформаційно-комунікаційних технологій та орієнтуватися у вебсередовищі [3].

Ці завдання реалізуються через різноманітні комплекси заходів. Я зупинюсь на тих з них, які реалізує Електронний читальний зал НБ НУК ім. адм. Макарова.

Одним із актуальних завдань бібліотеки є перетворення власного інформаційного потенціалу на знаннєвий ресурс користувачів [2]. Тому вже більше 10 років в рамках акції "Тиждень активації першокурсника" ми проводимо віртуальні медіа-екскурсії-презентації "Відкриваємо бібліотеку: цифрове середовище Наукової бібліотеки НУК ім. адм. Макарова". Головна мета таких заходів – започаткування комунікаційного процесу між академічною бібліотекою і користувачем-початківцем, ознайомлення і занурення в сучасне цифрове середовище книгозбірні, тобто: розгалужений контент вебсайту, пошукові можливості електронного каталогу та БД, колекції електронної бібліотеки і інституційного репозитарія, різноманітні бібліографічні та вебліографічні покажчики, сучасні віртуальні виставки та інші електронні інформаційні ресурси. Цей контакт сприятиме подальшій плідній навчальній та дослідній роботі студентів як під час очного формату навчання так і під час дистанційного.

Вже багато років бібліотека запроваджує комплекс заходів "Бібліотека – майбутньому фахівцю, науковцю, викладачу". Щорічно проводяться навчальні тренінг-семінари: "Світові наукометричні БД. Платформи Scopus і Web of Science"; "Використання можливостей БД Scopus в роботі наукової організації" "Електронні архіви наукових публікацій: досвід та практика"; "Доступ до електронних інформаційних ресурсів Наукової бібліотеки НУК ім. адм. Макарова: основи пошуку"; "Світові електронні інформаційні ресурси: основи пошуку"; "Використання наукометричних БД у наукових дослідженнях" та багато ін. Такі зустрічі відбуваються у форматі відкритої дискусії з проблемних питань, пов'язаних з можливостями застосування інформаційних ресурсів, наукометричних БД у науково-дослідній діяльності викладача. Обговорюються такі питання, як: показники ефективної наукової діяльності науковця та установи, створення і підтримка в актуальному стані

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

Сучасні тренди розвитку бібліотеки ЗВО цифрової епохи в структурі інформаційного забезпечення навчального процесу, наукової та дослідницької діяльності ЗВО

Всеукраїнська науково-практична конференція

персонального віртуального профіля науковця в ResearcherID/Publons, Google Академії, ORCID, наповнення Інституційного репозитарія НУК ім. адм. Макарова електронними версіями публікацій.

З 2012 року наша бібліотека долучилась до заходів міжнародного тижня відкритого доступу, який щороку проводиться у останній тиждень жовтня. Своїми заходами ми привертаємо увагу наукової та студентської спільноти вишу до руху відкритого доступу до наукової інформації. Багаторічною традицією стало проведення віртуальних оглядів "Молодим ученим про Відкритий доступ: відкриті електронні журнали та електронні архіви"; навчальних тренінг-семінарів "Відкриті ресурси, цифрова наука та міжнародні публікації", "Наука у Відкритому доступі", "Електронні ресурси для науки і освіти: електронні колекції наукової періодики та БД провідних видавництв світу в НУК ім. адм. Макарова"; семінарів-дискусій "Відкритий доступ як засіб сприяння академічній доброчесності"; презентацій нових випусків веб-навігатору "Ресурси відкритого доступу" (наразі у 2021 р. вийшов вже дев'ятий випуск навігатору) та ін.

Під час цих заходів обговорюються теоретичні і практичні питання відкритості науки та освіти, порушується багато питань, пов'язаних з відкритим доступом: чому так важливо, щоб наукові публікації були у відкритому доступі, як і де підібрати журнали відкритого доступу до публікацій, що таке платформи відкритого доступу і чому передплатні і гібридні журнали не відповідають принципам Plan S, в чому революційність ініціативи Євросоюзу з відкритого доступу до наукових публікацій (OA2020 Initiative) та багато ін.

Вже доведено, що від рівня інформаційної компетентності залежить рівень академічної культури. Інформаційна компетентність зокрема й інформаційна культура загалом є передумовою розвитку та водночас засобом формування етичної свідомості, відповідного способу мислення та моделі доброчесної поведінки учасників освітнього процесу, що передбачають сповідування принципів академічної доброчесності та ставлення з повагою до результатів чужої праці. В освітньому середовищі дотримання етичних норм у використанні інформаційних джерел та під час виконання письмових навчальних робіт наразі залишається гострою освітньою проблемою.

Тому, починаючи з 2017 р., співробітники ЕЧЗ запроваджують проведення семінарів-тренінгів "Що таке плагіат, і як його уникнути?", коучингів "Формування академічної культури студента", "Формування навичок академічного письма", "Академічна доброчесність: базові поняття та практичний вимір". У 2021 р. започатковано проведення базових семінарів "Академічна доброчесність. Формування навичок академічного письма" та

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

Сучасні тренди розвитку бібліотеки ЗВО цифрової епохи в структурі інформаційного забезпечення навчального процесу, наукової та дослідницької діяльності ЗВО

Всеукраїнська науково-практична конференція

"Академічна доброчесність та електронні ресурси для освіти" для студентів старших курсів бакалаврських програм. Під час заходів розглядаються такі важливі питання, як: правила академічної доброчесності у НУК ім. адм. Макарова, висвітлені у "Положенні про академічну доброчесність у Національному університеті кораблебудування імені адмірала Макарова" (2019 р.), "Положенні про запобігання та виявлення академічного плагіату в освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова" (2019 р.); а також можливості і наслідки перевірки на наявність плагіату у наукових текстах. З метою визначення організаційно-методичних засад підготовки та захисту випускних робіт студенти детально розглядають Положення "Про випускню кваліфікаційну роботу у Національному університеті кораблебудування імені адмірала Макарова". А для недопущення випадків плагіату у випускних роботах, ми дуже ретельно розбираємося з порядком перевірки кваліфікаційних робіт на наявність текстових збігів/ідентичності/схожості із використанням ліцензованих програмних продуктів. Крім цього студенти знайомляться з ключовими характеристиками та особливостями пошуку інформації в електронних колекціях та БД провідних видавництв світу, користування якими здійснюється в НУК ім. адм. Макарова завдяки національній передплаті та наявним тріал доступам. Під час практичної частини студенти самостійно здійснюють пошук у БД, електронних каталогах і бібліотеках, складають бібліографічні описи і посилання на першоджерела згідно ДСТУ 8302:2015 "Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання" та ДСТУ-ГОСТ 7.1:2006 "Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання".

Для молодих науковців і здобувачів вищої освіти четвертого рівня (доктор філософії, кандидат наук) першого і другого років навчання у рамках заходів з популяризації академічної доброчесності ми проводимо практичні семінари на тему: "Наукова та академічна доброчесність". Метою цих заходів є формування мотивації неухильного дотримання академічної доброчесності для забезпечення ефективності навчальної і дослідницької діяльності. Сьогодні одними з пріоритетних завдань університету є: підвищення рівня дослідницької культури та академічної доброчесності; сприяння публікаційній активності науково-педагогічних працівників; публікація наукових статей у виданнях, що входять до наукометричних БД Scopus і Web of Science; підняття статусу наукових фахових видань університету. Саме ці питання є предметом обговорення. Такі

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

Сучасні тренди розвитку бібліотеки ЗВО цифрової епохи в структурі інформаційного забезпечення навчального процесу, наукової та дослідницької діяльності ЗВО

Всеукраїнська науково-практична конференція

зустрічі завжди проходять у жвавій конструктивній атмосфері, а їх основний меседж: наукова і академічна доброчесність є запорукою якості вищої освіти та достовірності наукових досліджень.

Надзвичайно корисним, інформативним і важливим був семінар-тренінг "Академічна доброчесність та електронні ресурси для науки і освіти", який ми організували разом з Інформаційно-бібліографічним відділом бібліотеки у 2020 р. для науково-педагогічних працівників університету.

Учасники семінару отримали практичні рекомендації і відповіді на питання, що стосуються академічної доброчесності загалом і окремих її аспектів зокрема, а також ключових характеристик та особливостей пошуку інформації в усіх інформаційних ресурсах, доступних в університеті.

Крім різноманітних комплексів заходів, ми також систематично сповіщаємо всіх учасників освітнього процесу через сайт Наукової бібліотеки та соціальні мережі про інформаційні ресурси, БД як національного, так і міжнародного рівнів, тематичні вебінари та медіакурси, розроблені провідними і авторитетними фахівцями.

Досвід є прерогативою наполегливих. Як каже прислів'я "Щоб навчати інших, треба щодня вчитися самому...". Тому співробітники ЕЧЗ активно беруть участь у різноманітних вебінарах, конференціях, семінарах, в цьому році ми пройшли медіа курси від платформи Prometheus "Академічна доброчесність: онлайн курс для викладачів" і "Наукова комунікація в цифрову епоху" та отримали сертифікати.

У рамках заходів системи підвищення професійної компетентності фахівців Наукової бібліотеки НУК ім. адм. Макарова ми регулярно проводимо семінари і тренінги, головною метою яких є не стільки ознайомлення, а насамперед навчання співробітників бібліотеки роботі в електронних колекціях наукової інформації, наукових і наукометричних БД, електронному каталозі, інституційному репозитарії.

Отже, перед бібліотеками ЗВО відкриті широкі можливості та перспективи у формуванні інформаційної компетентності здобувачів вищої освіти. Використовуючи сучасні інформаційні технології та новітні форми роботи бібліотека здатна створювати умови для отримання здобувачами успішного досвіду практичного застосування набутих компетентностей, формувати позитивну мотивацію до навчання, розвивати їхню здатність до творчого вирішення завдань і відкривати нові грані та можливості самоосвіти й самовдосконалення.

Список використаної літератури

1. Гуржій А. М., Овчарук О. В. Дискусійні аспекти інформаційно-комунікаційної компетентності: міжнародні підходи та українські перспективи. Інформаційні технології в освіті. 2013. Вип. 15. С. 38–43. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/itvo_2013_15_6.
2. Завадська Н., Ігнатюк М. Формування інформаційної компетентності як запорука дотримання академічної доброчесності: роль бібліотеки закладу вищої освіти. Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. 2020. Вип. 5. С. 44–65. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.5.2020.205729>.
3. Гранчак Т. Орієнтири розвитку бібліотек у середовищі покоління Z. Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. 2019. Вип. 3. С. 20–35. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.3.2019.169663>.

References

1. Hurzhii, A. M. and Ovcharuk, O. V. 2013. "Dyskusiini aspekty informatsiino-komunikatsiinoi kompetentnosti: mizhнародni pidkhody ta ukrainski perspektyvy" [Discussion Aspects of Information and Communication Competence: International Approaches and Ukrainian Perspectives]. *Informational technologies in education*, [online] 15, pp. 38–43. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/itvo_2013_15_6 [Accessed 10 November 2021].
2. Hranchak, T. 2019. Oriyentyry rozvytku bibliotek u seredovyshchi pokolinnia Z [Landmarks for Developing Libraries in Generation Z Environment]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 3, pp. 20–35. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.3.2019.169663>.
3. Zavadaska, N. and Ignatiuk, M. 2020. Formuvannia informatsiinoi kompetentnosti yak zaporuka dotrymannia akademichnoi dobrochesnosti: rol biblioteky zakladu vyshchoi osvity. [Forming of Information Competence as a Precondition of Academic Integrity: the Role of the Library of Higher Education Institution]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 5, pp. 44–65. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.5.2020.205729>.

Korolova T. D.,

Head of the Electronic Reading Room

Admiral Makarov National University of Shipbuilding, Scientific Library

Mykolaiv, Heroes of Ukraine avenue, 9

FORMATION OF INFORMATION COMPETENCE OF THE APPLICANT OF HIGHER
EDUCATION AS A GUARANTEE OF ACADEMIC INTEGRITY

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

Сучасні тренди розвитку бібліотеки ЗВО цифрової епохи в структурі інформаційного забезпечення навчального процесу, наукової та дослідницької діяльності ЗВО

Всеукраїнська науково-практична конференція

The interdependence between the formation of information competence and raising the level of culture of academic integrity in higher education institutions is emphasized.

The role and possibilities of the Scientific Library of Admiral Makarov National University of Shipbuilding in creating such an information space in which compliance with the norms of academic integrity is one of the basic principles and indisputable value. Complexes of measures and forms of work of the library on formation of information competence of applicants of higher education of all degrees are considered: students, PhD, scientists.

Keywords: information competence, students, scientists, PhD, academic integrity, library, Admiral Makarov National University of Shipbuilding

УДК 026:378.4:004

Костирко Т. М.,

кандидат наук із соціальних комунікацій,

директор Наукової бібліотеки,

Національний університет кораблебудування

імені адмірала Макарова,

Україна, м. Миколаїв, 54007,

проспект Героїв України, 9,

tamara.kostyrko@nuos.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-4175-9975>

Researcher ID [□C-1172-2016](https://orcid.org/0000-0002-4175-9975)

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ БІБЛІОТЕК – ВІД ІНФОРМУВАННЯ ДО НАВЧАННЯ

Розглядаються процес цифрової трансформації університетської бібліотеки під час кризи пов'язаної з пандемією COVID-19; актуалізація в умовах карантину та дистанційної роботи підтримки навігаційної системи орієнтації в інформаційних ресурсів через сайт бібліотеки як "єдиного вікна"; зміна дизайну освітнього простору, в якому пріоритетними стають цифрові ресурси; навчання цифрової грамотності.

Ключові слова: цифрова трансформація суспільства, трансформація університетських бібліотек, відкритий доступ(OA), пандемія COVID-19